

ION PETCU
**CEAUȘESCU UN FANATIC AL PUTERII – BIOGRAFIE
NERETUSATĂ**

(Ceașescu, a hatalom megszállottja – retusálatlan életrajz)

București, Editura Românul, 1994

Az 1989-es romániai változások után Nicolae Ceaușescu közel 25 esztendő országlásával több könyv, tanulmány foglalkozott. Ezek a kiadványok természetesen más képet rajzolnak a diktátorról, mint a korábban megjelent hivatalos életrajz (Michel P. Hamelet: Életrajz és válogatott írások. Bukarest, 1971). Az előbbieket közül a legjelentősebb életrajz Ion Petcu: „Ceașescu, a hatalom megszállottja – retusálatlan életrajz” című könyve, amely a magyar olvasó érdeklődésére is számot tarthat, hiszen belőle megtudhatja, miként értékeli a román történetírást (és közírást) a diktátor életútját és azt, hogy valóban retusálatlan-e a kialakított kép.

A szerző bemutatja Ceaușescu politikai karrierjének gyors ívelését, mely 1945 októberében kezdődött, amikor a Román Kommunista Párt országos konferenciája a Központi Bizottság legfiatalabb tagjaként az országos vezetők sorába emelte. A fiatal politikus – aki a scornicești elemi iskola néhány osztályán kívül más végzettséggel nem rendelkezett – pályája kezdetétől vaskezü fanatikus vezetőnek számított. 1948-ban Ceaușescu mezőgazdasági miniszterhelyettes, dolgozója a mezőgazdaság ún. „szocialista átalakításának”, a

kollektivizálásnak, aktív részese a romániai parasztgazdaságok tönkretételének. A kollektivizálással szembe-
szegülő Vadu-Roșca falut (Ivești rajon) személyes parancsára a katonaság körbe zárta és tűz alá vette.

1950–1954-ig Ceaușescu nemzetvédelmi miniszterhelyettes tábornoki rangban, ekkor szerezte első dip-
lomáját a moszkvai Frunze Katonai Akadémián (1951 és 1952-ben két-két hónapon keresztül az akadémia
hallgatója).

Ion Petcu könyve szemérmesen hallgat Ceaușescunak a kolozsvári Bolyai Tudományegyetem megszűnte-
tésében játszott szerepéről. 1959 tavaszán Kolozsváron a Bolyai és a Babeș Tudományegyetemek ún.
„egyesülési” gyűlésén a kommunista párt KB-t Ceaușescu képviselte, aki provokativan és dölyfösen viselke-
dett. A gyűlés legdrámaibb mozzanata Ceaușescu és Szabédi László költő-egyetemi tanár vitája volt. A
későbbi diktátor agresszivitása sokban hozzájárult ahhoz, hogy Szabédi László néhány nap múlva öngyilkos
lett. Petcu könyve hallgat az egyetemek „egyesülését” követő letartóztatási hullámról is, mely elsősorban a
magyar egyetemi hallgatókat érintette.

Erdekes a könyvnek Gheorghiu-Dej (1901–1965) teljhatalmú pártfőtítkár utódlásának kérdésével foglal-
kozó része. 1965 elején a gyógyíthatatlan beteg Gheorghiu-Dej megbízta Ion Gheorghe Maurert, a Miniszter-
tanács elnökét, hogy hívja össze a legjelentősebb pártvezetőket és javasolja utódjának Gheorghe Apostolt,
aki 1954–55-ben már viselte a KB első titkára tisztségét. A ravasz Ceaușescu, valamint az oroszbarátnak
tekintett Alexandru Drăghici (1952–1968 között belügyminiszter) a döntés elhalasztását kérték, ne keltsék
úgymond azt a látszatot, mintha siettetnék Dej halálát. Bizonyára ez lehetett az oka annak a furcsa esetnek,
hogy a már agonizáló pártfőtítkárt – egy nappal a halála előtt – az Államtanács elnökének választották.

1965. március 19-én Gheorghiu-Dej elhunyt, ezt követően a Politikai Bizottság Maurer javaslatára új el-
ső titkárnak Nicolae Ceaușescut választotta. Mi történhetett ez alatt a rövid idő alatt, vajon Maurer miért nem
tartotta tiszteletben Dej végakarátát? Az 1989-es változások után Maurernek többször is feltették ezt a
kérdést. Pálfordulását azzal indokolta, hogy a párt „régí gárdája”, idősebb vezetői Ceaușescuban a kisebbik
rosszat látták Apostollal szemben, közismert „szovjetellenesség” pedig megfelelt Románia akkori külpoliti-
kai koncepciójának. Ion Petcu szerint a történelmi igazsághoz az is hozzátartozott, hogy Ceaușescu kezében
ekkor már igen nagy hatalom összpontosult – a KB szervezési titkáráként irányította a párt 16 tartományi
szervezetét, ellenőrizte a hadsereget, a securitátét, a belügyminisztériumot, a főügyészséget –, s ekkora
hatalommal már senki sem mert szembeeszegetni.

A szerző részletesen foglalkozik Románia ún. „különutas” politikájával, a Moszkvától való lassú eltávo-
lodás és a Nyugathoz való óvatos közeledés megvalósításával. Ez a koncepció természetesen nem Ceaușescu
államfői „zsenialitásának” eredménye, mint ahogy azt a román propaganda hosszú időn keresztül hirdette,
hiszen Dej már 1955 decemberében, a kommunista párt II. kongresszusán a „szocializmus építésének román
útjáról” beszélt. Az új korszak kezdetét a tömegkommunikáció is jelezte: 1959. január 24-én először hang-
zott el a román rádióban a tiltott hazafias ének, az „Egyesülés hórója”. A palástolt szovjetellenesség termé-
zetesen nem gátolta meg a román vezetést abban, hogy az 1956-os magyar forradalom idején „szilárd,
elvhű, szovjetbarát” magatartást tanúsítson és felajánlja szolgálatait az imperialista nagyhatalomnak.

A különutas politikában újabb lépést jelentett az 1964 áprilisában megjelent román nyilatkozat a
„nemzetközi kommunista és munkásmozgalom egyes kérdéseiről”, mely elítélte a nemzetek feletti integráció
gondolatát, és meghirdette a kommunizmus nemzeti alapon való építését. A szerző szerint a román pártvezet-
és köreiben igen nagy ellenzést váltott ki a Moszkvában nyilvánosságra hozott „Valev-terv”, mely Kelet-
Közép-Európában kialakítandó „gazdasági zónák” gondolatát vetette fel. A román párt az elképzelést Ro-
mánia felosztására tett kísérletként értékelte.

1965 szeptemberében Ceaușescu Moszkvába látogatott, ez az út magyar szempontból is figyelemre méltó.
A román és a szovjet pártvezetés – a szaporodó nézeteltérések ellenére – egy kérdésben igen gyorsan
megegyezett: a titkos megállapodás értelmében Bukarest hallgatást ígért Besszarbia ügyében, a Szovjetunió
pedig vállalta, hogy semlegesíti Magyarország esetleges Erdéllyel kapcsolatos lépéseit.

1967-ben a román külpolitika jelentős sikereket ért el: az ország az arab–izraeli háborút követően nem
csatlakozott a szocialista országok Izraelt elítélő politikájához (ezt a Nyugat Ion Petcu véleménye szerint
azzal honorálta, hogy Corneliu Mănescu román külügyminisztert megválasztotta az ENSZ XXII. ülészaká-
nak elnökévé), majd eredményesen közvetített az Egyesült Államok és Észak-Vietnam titkos tárgyalásain. A
nyugati sajtó egyre gyakrabban nevezte Ceaușescut „Kelet De Gaulle-jának”.

A szerző részletesen foglalkozik a különutas politika első válsághelyzetével, amelyre 1968 augusztusá-
ban a csehszlovákiai események kapcsán került sor. Ceaușescu 1968. augusztus 22-én Bukarestben 100 000
ember előtt elítélte ugyan a szovjet inváziót és bejelentette az ország szuverenitásának megvédését, de
néhány nap múlva „szovjetbarát” kijelentéseket tett és elfogadta a keleti „nagy testvér” által teremtett helyze-

tet. A hintapolitika azonban tovább folytatódott: 1969 augusztusában Bukarestben Ceaușescu fényes külsőségek között fogadta Nixon elnököt, a látogatás miatt még a kommunista párt X. kongresszusát is elnapolták, majd 1970 nyarán ugyancsak ünnepélyes keretek között aláírták a román–szovjet barátsági szerződést.

1971 nyarán Ceaușescu Kínába látogatott, amit a szovjet vezetés igen nehezményezett, és a látogatás ideje alatt a Romániával határos Odesszai körzetben nagy hadgyakorlatokat rendezett. A szerző szerint Ceaușescu ekkor már belátta, hogy a kínai barátságnak, de az amerikai védelmi gyűrűnek is megvannak a korlátai. Ettől kezdve a román politika gyökeresen megváltozott, később meghirdették a sztálinista elvekre épülő „kulturális miniforradalmat”.

Ma már világos – hangsúlyozta a szerző –, hogy a Ceaușescu-féle politizálást a világhatalmak – az Egyesült Államok és a Szovjetunió, valamint Kína – szembenállása tette lehetővé. A „Kárpátok Géniusának” szerepe a hidegháború időszakában volt jelentős, az enyhülés idején despotikus diktatúrája Nyugatnak, Keletnek egyaránt kényelmetlenné vált.

A retusálatlan életrajz szerzője Ceaușescunak a nemzetiségekkel szembeni politikájával sajnos egyáltalán nem foglalkozott. Szinte szót sem ejt azokról az intézkedésekről, amelyeknek a célja az erdélyi magyarság szülőföldjéről való elűldözése vagy beolvasztása volt.

A könyv utolsó fejezete Ceaușescu bukásával foglalkozik. 1985 márciusában Gorbacsov főtitkárrá választásával a világpolitikában új enyhülési korszak következett. Ceaușescu nemzetközi pozíciója, valamint belső hatalmi helyzete ekkorra már igen meggyengült. 1988-ban Washington – elsősorban az emberi jogok megsértése miatt – nagy diplomáciai offenzívát indított a „Kárpátok Géniusza” ellen. A hatalmát féltő Ceaușescu 1989 júniusában – a Varsói Szerződés államainak tanácskozásán – Gorbacsov ellen fordult, akit megvádolt a kommunista rendszer szétrombolásával. Románia diktátora ekkor újra a nacionalizmus fegyveréhez nyúlt: 1989 novemberében a Román Kommunista Párt XIV. kongresszusán a Molotov–Ribbentrop-paktum bírálata ürügyén tulajdonképpen Besszarábia és Észak-Bukovina visszacsatolásának kérdését vetette fel. A vég azonban elkerülhetetlen volt: 1989 decemberében – a máltai találkozót követően – a temesvári és bukaresti események megdöntötték Ceaușescu közel 25 esztendőes diktatúráját.

Sebestyén Kálmán